

MEZAR KAZICILARI KAPİTALİZMİN MEZARINI NİÇİN DAHA KAZAMADI?

10 Eylül 2022

Yıldırım Koç

Avrupa'da ekonomik sorunların artması ve özellikle doğalgaz fiyatlarının yükselmesi sonrasında çeşitli ülkelerde kitle eylemleri ortaya çıkmaya başladı. Fransa'da da sarı yelekliler hareketi vardı. Ne oluyor? Emperyalist ülkelerin işçi sınıfları kapitalizmin mezar kazıcılığına mı başlıyor?

K.Marx ve F.Engels'in 1848 yılı Şubat ayında yayımladıkları Komünist Manifesto'nun birinci bölümü şu sözcüklerle biter: "Bu nedenle, büyük sanayinin gelişmesiyle, burjuvazinin üretim yaptığı ve ürünü sahiplendiği temel, ayağının altından çekilmektedir. Burjuvazi her şeyden önce kendi mezar kazıcılarını üretmektedir. Onun yıkılması ve proletaryanın zaferi aynı şekilde kaçınılmazdır."

Bu kitabın yayımlanmasının üzerinden 174 yıl geçti. Mezar kazıcılar, tarihin kendilerine verdiği ve Marx ve Engels'in ifade ettiği büyük görevi hâlâ yerine getirmedi. Kapitalizm hâlâ tarihin çöplüğüne atılmadı. Kapitalizm hâlâ insanları bencilleştirerek yalnızlaştırıyor; kapitalizm hâlâ çocuklarımızdan ödünç aldığımızı söylediğimiz doğayı ve dünyayı mahvetmeyi sürdürüyor.

Ne oldu? Mezar kazıcıları bu görevlerini niçin yapmadı veya yapamadı? Mezar kazıcılarının böyle bir niyeti yok mu? Mezar kazıcısı kalmadı mı?

Bu soruların yanıtını esasında Friedrich Engels, 1857 ekonomik krizde İngiliz işçi sınıfının sessiz kalması sonrasında 1858 yılında Karl Marx'a yazdığı mektupta veriyor.

Bu yıllarda İngiltere'de Çartist hareketin devrimci kanadının önderlerinden Ernest Jones, işçi sınıfı ile orta sınıf reformcularının işbirliğini sağlamaya yönelik bir konferans çağrısı yaptığında, F.Engels, 7 Ekim 1858 tarihinde Marx'a yazdığı mektupta, İngiliz işçi sınıfının burjuva proletaryaya dönüşmesinden söz etti: "İngiliz proletaryası gerçekte giderek daha fazla burjuva oluyor; öyle ki, tüm ulusların en burjuvası olan bu ulus, gözüktüğü kadarıyla, nihai olarak, bir burjuvazinin yanı sıra bir burjuva aristokrasiye ve bir burjuva proletaryaya sahip olmayı amaçlıyor. Tüm dünyayı sömüren bir ulus için tabii ki bu belirli bir ölçüde geçerli nedenlere dayanmaktadır." (Marx-Engels, **Collected Works**, Vol.40, s.344)

Engels, 8 Nisan 1863 günü Marx'a yazdığı mektupta, "İngiliz proletaryasının devrimci enerjisi hemen hemen tümüyle uçup gitmiş ve İngiliz proletaryası, kendisinin burjuvazinin hakimiyetiyle tam bir anlaşma içinde olduğunu ilan etmiş," demekteydi. (Marx-Engels, **Collected Works**, Vol.41, s.465)

Marx da, Engels'e yazdığı 9 Nisan 1863 tarihli mektupta, "İngiliz işçilerinin bir burjuva bulaşıcı hastalığı olduğu gözükken şeyden ne kadar süre içinde kurtulabileceği daha belirgin değil," diyordu. (Marx-Engels, **Collected Works**, Vol.41, s.468)

Marx'ın 11 Şubat 1878 tarihinde Wilhelm Liebknecht'e yazdığı mektup, bu sürecin İngiliz işçi sınıfı üzerindeki etkisini özetlemektedir: "İngiliz işçi sınıfının ahlakı, 1848 yılından beri yaşanan çürüme döneminde, bir süreç içinde giderek daha da derin bir biçimde bozuldu ve (İngiliz işçi sınıfı, YK.) sonunda büyük Liberal Parti'nin, yani kapitalistlerin uşağının kuyruğu olmaktan başka bir şey olmadığı bir noktaya geldi."

Engels, 12 Eylül 1882 tarihinde Kautsky'ye yazdığı mektupta da şunları belirtiyordu: "Bana, İngiliz işçilerinin sömürge politikası konusunda ne düşündüklerini soruyorsun. Ne diyeyim, genel olarak politika konusunda düşündüklerinin tam olarak aynısını: Burjuvaların düşündüğünün aynısını. Burada işçilerin bir partisi yok; yalnızca Muhafazakarlar ve Liberal-Radikaller var; ve işçiler de, İngiltere'nin dünya piyasasındaki tekelinin ve sömürgelerin sağladığı ziyafetten keyifle pay alıyorlar." (Marx-Engels, **Collected Works**, Vol. 46, s.322)

Engels, aynı mektubunda, İngiliz işçilerinin sömürgeler politikası konusunda İngiliz burjuvazisi ile aynı düşüncede olduğunu ayrıca şöyle belirtiyordu: Hindistan, Mısır ve diğer İngiliz sömürgelerinde İngiliz sermayeli işletmelerde çalışan ve İngiltere'ye geri gelen işçiler, "şovenist ve sosyal-emperyalist duyguların" yayılmasına katkıda bulunuyorlardı. Gelişmiş kapitalist ülkelerin sömürgelerdeki yatırımlarında çalışan İngiliz işçiler, yerli işçilerle kıyaslanmayacak kadar yüksek ücret alıyorlar ve

büyük çoğunlukla, yerli işçilerle birlikte sermayeye karşı ortak bir tavra girmek yerine, İngiliz sermayedarlarının ve İngiltere'nin sömürgeci politikalarının yanında tavır takınıyorlardı.

Emperyalist ülkenin emperyalist sömürü sayesinde işçi sınıfına attığı "sofra kırıntıları" yalnızca küçük bir "işçi aristokrasisi"ne veya sendikalı işçilere değil, sınıfın çok büyük kesimlerine önemli yararlar sağladı. Sosyal devlet uygulamalarında ve yasayla sağlanmış iş güvencesinde, sendikalı-sendikasız işçi ayrımı yoktur. Ücretler ve diğer çalışma koşulları konusundaki ileri haklar ise ya toplu iş sözleşmeleri, ya bağitlanmış toplu iş sözleşmelerinin diğer işyerlerine teşmil edilmesi, ya da sendika dışında işyeri konseyleri ile işverenler arasında imzalanan anlaşmalarla işçi sınıfının çok daha geniş kesimlerine yaygınlaştırıldı. Sosyal devlet öncelikle işçi aristokratlarını değil, işçi sınıfının en alttakilerini korudu.

Sömürgelerden aktarılan kaynaklar ve emperyalist sömürü, gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıflarını kapitalizmin mezar kazıcıları olmaktan çıkararak, kapitalizmin destekçileri, payandaları ve hatta paralı askerleri durumuna getirdi.

Günümüzde emperyalist ülkelerin işçi sınıfları, kendi sermayedar sınıflarının ve özellikle kendi devletlerinin ortağıdır, işbirlikçisidir; bu işçi sınıflarının enternasyonalizm (diğer ülkelerin işçileriyle birleşme ve onlarla kader ortaklığı yapma) gibi bir anlayışları olmadığı gibi, uluslararası düzeyde işçiler arasında işbirliği ve dayanışma da söz konusu değildir. Uluslararası ilişkilerinin amacı, kendi devlet politikalarını diğer ülkelerin işçi sınıflarına dayatmaktır.

Bu politikayı en iyi özetleyen belgelerden biri Bakü Doğu Halkları Kongresi'nin çağrısıdır.

Bakü Doğu Halkları Kongresi veya Kurultayı, 1-7 Eylül 1920 tarihlerinde Bakü'de toplandı.

Komintern, Avrupa işçilerinin büyük bölümünün kendi sermayedarlarıyla işbirliği içinde olduğunu görerek, sömürge ve yarı sömürge ülkelerin halklarına emperyalizme karşı başkaldırı çağrısı yapma kararındaydı.

Bakü Kongresi'nin sonunda, "Avrupa, Amerika ve Japonya'nın İşçilerine Doğu Halkları Kongresi'nin Çağrısı" yayımlandı.

Bu çağrı çok çarpıcıdır. Aşağıdaki kısa bölüm, çağrının havasını yansıtmaktadır. Bakü Doğu Halkları Kongresi, emperyalist ülkelerin işçilerine şöyle sesleniyordu:

"Bizim yaralarımızı görmediniz; bizim keder ve yakınma dolu şarkılarımızı duymadınız; bizim insan değil de siğir olduğumuzu söylediklerinde, kendi zalimlerinize inandınız. Sizler ki kapitalistlere köpeklik ediyordunuz; bizi kendi köpekleriniz olarak gördünüz. Çinli ve Japon köylüler, köylerinden sizin kapitalistleriniz tarafından çıkarıldığında ve bir ekmek parçasının peşinde sizin ülkenize geldiğinde, Amerika'da bu gelişti protesto ettiniz. Ortak kurtuluş davası için sizinle birlikte nasıl mücadele edeceklerini onlara öğretmek için onlara kardeşçe yaklaşmak yerine, bizim cehaletimiz nedeniyle bizi reddettiniz; bizi sizin hayatınızın dışına ittiniz; bizim, sizin sendikalarınıza katılmamıza izin vermediniz. Sosyalist partiler kurmuş olduğunuzu, bir uluslararası işçi örgütü oluşturmuş olduğunuzu duyduk; ancak bu partiler ve bu Enternasyonalin bizim için yalnızca söyleyecek sözcükleri vardı; İngiliz askerleri bize Hindistan'ın kentlerinde ateş ettiklerinde, Avrupa kapitalistlerinin birleşik güçleri bize Pekin'de ateş açtıklarında, Filipinler'de ekmek talebimize Amerikan kapitalistlerince kurşunla yanıt verildiğinde, (bu partilerin ve bu Enternasyonalin) temsilcilerini bizim aramızda görmedik. Ve bizden bazıları, tüm dünyanın emekçilerinin birliği için kalpleri çarparak, sizin Enternasyonalinizin eşliğinde durup, pencerenin demirlerinden içeri baktıklarında, lafta bizi eşitlerinizmiş gibi kabul etseniz de, bizim gerçekte sizler için aşağı bir ırk olduğumuzu gördüler."

İşçi sınıfı gerçekten kapitalizmin mezar kazıcısıdır. Ancak çağımızda emperyalist ülkelerde kapitalizmin ve emperyalizmin destekçisi, işbirlikçisi, askeridir. Bu konumdan kurtarılmasının yolu, emperyalist sömürünün sona erdirilmesinden, azgelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere emperyalist ülkelere çeşitli kanallardan kaynak aktarılmasının önlenmesinden geçmektedir. Emperyalist ülkelerin işçi sınıfları ancak bu durumda yalnızca kapitalizmin yarattığı olumsuzluklara

değil, aynı zamanda kapitalizmin kendisine de karşı çıkmak zorunda kalacaklardır. İşçi sınıfı enternasyonalizmi de ancak bu süreçte başlayacaktır.

Emperyalist sömürüyü önleyecek güç ise, az gelişmiş ülkelerin çağımızda nicelik ve nitelik olarak çok gelişmiş olan işçi sınıflarıdır. Diğer bir deyişle, az gelişmiş ülkelerin işçi sınıfları, emperyalizmin ve kapitalizmin mezarını kazmaya başlayacak; ancak bundan sonra emperyalist ülkelerin işçi sınıfları yeniden 1848 yılındaki tespite ve beklentiye, kapitalizmin mezar kazıcıları olma konumuna dönebilecektir. Kapitalizm tüm dünyada ancak o zaman kazılmış mezara gömülebilecek, tarihin çöplüğüne atılabilecektir.

Fransa'da 2018 yılı Kasım ayında başlayan ve ara sıra gündeme gelen sarı yelekliler hareketi bu nitelikte miydi? Günümüzde Avrupa'da derinleşen ekonomik kriz ve doğalgaz sıkıntısı nedeniyle başlayan ve yaygınlaşacağı benzeyen kitlesel protestolar, kapitalizmin mezar kazıcılarının hareketlenmesi anlamına mı gelmektedir?

Emperyalist sömürü devam ettiği sürece, bu tür eylemler, ekonomik kriz dönemlerinde emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfları ile sermayedar sınıf ve iktidar arasında ortaya çıkan ve belirli bir süreç içinde kontrol altına alınan aile-içi gerginlikler ve çelişkilerdir, "sosyal ortaklar" arasındaki huzursuzluklardır; kapitalizmin bazı sonuçlarına karşı çıkan bu eylemlerin kapitalizmin mezar kazıcılığına dönüşmesini beklemek gerçekçi değildir.